

KOOPERATIVNA KATALOGIZACIJA U KNJIŽNIČNOM SUSTAVU ZAKI : U PRAKSI MREŽE KNJIŽNICA

COOPERATIVE CATALOGUING IN THE LIBRARY SYSTEM ZAKI : LIBRARY NETWORK PRACTICE

Kluk Giunio

Knjižnice grada Zagreba
kluk.giunio@kgz.hr

Diana Polanski

Knjižnice grada Zagreba
diana.polanski@kgz.hr

Milka Šupraha Perišić

Gradska knjižnica Rijeka
milka.supraha-perisic@gkri.hr

UDK / UDC 025.31

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 2. 10. 2014.

Sažetak

Vrlo često spominjan cilj informatizacije hrvatskih knjižnica je stvaranje zajedničke baze bibliografskih i normativnih zapisa kroz kooperativnu katalogizaciju, a što bi u konačnosti rezultiralo skupnim katalogom.

Jedan od glavnih uvjeta za postizanje ovog cilja je organiziranje kooperativne katalogizacije kao niza postupaka i procedura koje rezultiraju stvaranjem zajedničke bibliografske i normativne baze i time omogućavaju uštede u vremenu, te osiguravaju kvalitetu.

U ovom radu predstavljen je program kooperativne katalogizacije unutar mreže knjižnica koje koriste integrirani knjižnični program ZaKi. Opisane su procedure i postupci te predstavljeni rezultati rada kooperativne katalogizacije za broj izrađenih i korištenih bibliografskih zapisa u zajedničkoj bazi za razdoblje od 2011. do 2013. godine. Posebna pozornost posvećena je doprinosu triju županijskih knjižnica: Knjižnica grada Zagreba, Gradske knjižnice Rijeka i Gradske knjižnice Marka Marulića Split.

Ključne riječi: kooperativna katalogizacija, integrirani knjižnični sustav ZaKi, ovlasnica, Knjižnice grada Zagreba, Gradska knjižnica Rijeka, Gradska knjižnica Marka Marulića Split

Summary

The goal of informatization of Croatian libraries is creating a union database of bibliographic and authority records through the process of shared cataloging, which would ultimately result in creating an integrated online catalogue.

The main preconditions for achieving this goal are organizing programs for cooperative cataloging, with predefined cataloguing procedures which would save time and ensure high quality of records.

The paper presents the results of the cooperative cataloging on the example of the network of libraries that use the library system ZaKi. The table shows the data with the total number of bibliographical records contributed by each library, and the number of records used by other libraries in the period from 2011 to 2013. Special attention is given to the three county libraries: Zagreb City Libraries, the City Library Rijeka, and the City Library Marko Marulić Split.

Keywords: cooperative cataloguing, integrated library system ZaKi, license, Zagreb City Library, City Library Rijeka, City Library Marko Marulić Split.

1. Uvod

Informatizacija Knjižnica grada Zagreba započinje još 1989. godine. Početak informatizacije temeljio se na programu "Cirkulacija" koji je radio u operativnom sustavu MS DOS, a razmjena podataka unutar mreže provodila se disketama.

U drugoj polovici 90-tih, a temeljem iskustava stečenih s programom CIRKULACIJA, započela je izrada nove programske podrške za rad u knjižnici pod nazivom ZaKi, koja koristi operativni sustav WINDOWS, relacijsku bazu podataka IBM DB2, a za razmjenu podataka koristio se internet.

Pošto su Knjižnice grada Zagreba mreža knjižnica, odlučeno je da se, radi veće učinkovitosti, uštede, bolje mogućnosti nadzora, a na taj način i podizanja kvalitete kataložnih zapisa, krene u kooperativnu katalogizaciju s ciljem stvaranja zajedničke bibliografske i normativne baze za sve knjižnice sustava.

Kooperativna katalogizacija uključuje formalnu i sadržajnu obradu svih vrsta knjižnične građe (monografske publikacije, serijske publikacije, elektroničku građu i svu ostalu građu). Glavno je načelo kooperativne katalogizacije koja se koristi u mrežnom informacijskom sustavu ZaKi, da jedna jedinica knjižnične građe bude samo jednom izvorno obrađena, poslije čega je zapis, preko zajedničke baze dostupan svim knjižnicama-sudionicama u sustavu.

Rad u integriranom knjižničnom programu ZaKi započinje 1997. godine kad je prva inačica programa instalirana u Gradsku knjižnicu Zagreb, a tijekom 1998. godine postupno se uključuju i ostale knjižnice iz mreže Knjižnica grada Zagreba.

Drugo proširenje dogodilo se kad su u sustav ušle narodne knjižnice iz Zagrebačke županiji tzv. "zagrebački prsten", ali najvažniji ispit za rad programa ZaKi bio je kad su se sustavu pridružile velike mreže narodnih knjižnica kao što su Gradska knjižnica Marka Marulića Split 2006. godine i Gradska knjižnica Rijeka 2008. godine.

2. Pripreme za početak zajedničkog rada

Prije početka zajedničkog rada, ostvareni su svi informatički, stručni i organizacijski preduvjeti.

Unutar integriranoga knjižničnog programa ZaKi, izgrađuju se zajedničke jedinstvene baze: bibliografska (B) baza i normativna (A) baza koja obuhvaća stvaranje autorskih, predmetnih i klasifikacijskih pristupnica. Sve knjižnice u sustavu koriste navedene baze na koje povezuju svoje lokalne podatke o vlastitom fondu. Ti podaci su, unutar ZaKi-ja, jedinstveno strukturirani i vidljivi kako u lokalnom online katalogu knjižnica tako i u skupnom online katalogu sustava.

Integrirani knjižnični program ZaKi zasnovan je na formatu UNIMARC, koji omogućuje i međunarodnu razmjenu bibliografskih podataka. Moguće su konverzije zapisa iz formata UNIMARC u MARC21 i obratno. Zapisi se mogu slati u formatu ISO 2709 ili u XML datoteku.

Program ZaKi također omogućuje preuzimanje zapisa drugih knjižnica korištenjem protokola Z39.50, kao na primjer: Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Library of Congress, National Library of Scotland, kataloga Servizio bibliotecario Nazionale d' Italia i kataloga U.S. National Library of Medicine. Tako preuzeti zapisi konvertiraju se u zajedničku bazu, ali se pri tom moraju prilagoditi programu ZaKi, nacionalnom Pravilniku i standardima struke te dodati elemente koji nedostaju u zapisu. Zapisi preuzeti protokolom Z39.50 nisu uzeti u obzir pri analizi broja izrađenih i preuzetih zapisa zajedničke baze knjižnica sustava ZaKi.

S knjižnicama koje su ušle u sustav, potpisani su ugovori o korištenju programske podrške ZaKi, kojim su definirana prava i odgovornosti svakog od potpisnika ugovora.

Važno je naglasiti da se rad u programu odvija "uživo", online, te je za nesmetan rad neophodan stabilan pristup internetu.

3. Kooperativna katalogizacija

Značajka je integriranoga knjižničnog programa ZaKi da se knjižnice u postupak kooperativne katalogizacije uključuju katalogizirajući u zajedničkoj bazi zapisa svih knjižnica sustava ZaKi, a ne kopiranjem zapisa u lokalne baze, kao što je slučaj kod nekih drugih sustava.

Prednost ovakvog načina rada naročito je vidljiva u slučaju popravaka ili naknadnih promjena u zapisu. Popravljeni je zapis vidljiv svima odmah nakon intervencije, nije potrebno ponovno kopiranje odnosno preuzimanje.

3.1. Priprema i postupci

Nakon što je u pojedine knjižnice instaliran program ZaKi, a prije početka rada, provedena je poduka određenog broja ljudi za rad u modulima normativne i bibliografske obrade, nakon koje su dane ovlasnice za rad u programu.

Nositelj programa kooperativne katalogizacije su Knjižnice grada Zagreba. U programu kooperativne katalogizacije sudjeluju prvenstveno knjižničari većih knjižnica koje u svojoj strukturi imaju posebne djelatnike ili službe za

obradu građe. No i knjižničari manjih knjižnica (svih tipova) imaju mogućnost podučiti se i sudjelovati u programu kooperativne katalogizacije. Poduka se provodi ili u nekoj od knjižnica sustava ZaKi ili u Gradskoj knjižnici Zagreb. Nakon poduke i provjere usvojenog znanja, knjižničari stječu ovlasnice za rad. Ovlasnice za rad u pojedinim dijelovima programa ZaKi dodjeljuju voditelji odgovarajućih odjela Gradske knjižnice Zagreb.

Ovakav program kooperativne katalogizacije pridonio je lakšoj i bržoj obradi građe jer je jednom izrađen zapis trajno dostupan svima za korištenje.

Knjižnice u sustavu na njega dodaju svoje lokalne podatke (inventarni broj, klasifikacijsku oznaku djela, signaturu, ključne riječi) i tako cjelovito sređeni zapis odmah postaje dostupan kako korisnicima tako i svim knjižnicama-sudionicama u postupku. Zajednička baza je istovremeno i temelj skupnog online kataloga knjižnica sustava ZaKi.

Tek kada knjižnice dodaju svoje lokalne podatke zapisu koji se nalazi u zajedničkoj bazi, jedinica građe na koju se zapis odnosi, postaje vidljiva kao dio fonda te knjižnice, bilo u lokalnom bilo u zajedničkom online katalogu.

U slučaju da zapis ne postoji u zajedničkoj bazi podataka, katalogizator koji ima ovlasnicu izrađuje ga prema nacionalnom Pravilniku i standardima struke.

Takav zapis automatski postaje dio zajedničke baze kojom se mogu služiti sve knjižnice u sustavu na gore opisani način.

Kvaliteta baze osigurava se i postiže svakodnevnim pregledom izrađenih zapisa koji obavljaju ovlašteni katalogizatori i njihovom uspješnom suradnjom i brzom komunikacijom, koja osigurava i omogućuje ispravljanje i nadopunjavanje zapisa, pri čemu se naročito pazi da ne dođe do dupliranja.

4. Pogled iz Gradske knjižnice Rijeka

Gradska knjižnica Rijeka sudjeluje u kooperativnoj katalogizaciji unutar sustava ZaKi dvojako:

A. Izravnim katalogiziranjem u zajedničkoj bibliografskoj bazi svih vrsta građe koje Knjižnica posjeduje, te izradom normativnih zapisa u normativnim bazama autora i predmetnica na temelju ovlasnica za pet stručnih djelatnica Knjižnice.

B. Posredujući pri integraciji u sustav svih županijskih knjižnica (školskih, narodnih i specijalnih) po zadaći matičnosti Knjižnice te pružajući stručnu pomoć i poduku za obradu građe koristeći zajedničku bazu, normativnu i bibliografsku.

4.1. Postupci i procedure u knjižnici članici

Prm ulasku u knjižnični sustav ZaKi, učinjena je migracija baze iz bivšeg sustava. Pri migraciji redovnim "batch" procedurama izvršena je automatska deduplikacija. Određeni broj paralelnih zapisa, koji su ostali u bibliografskoj bazi kao tzv. "sivi zapisi", naknadno su popravljeni ili povezani na postojeće master zapise. To se prvenstveno odnosi na zapise za građu opisanu postupkom višerazinskog opisa.

Važno je naglasiti da ovlaštteni katalogizatori Gradske knjižnice Rijeka, kao i katalogizatori Gradske knjižnice Marka Marulića Split, aktivno sudjeluju u deduplikaciji, pročišćavajući bibliografsku i normativnu bazu. Pri tome imaju i veliku pomoć katalogizatora Knjižnica grada Zagreba, koji mogu obavljati posao deduplikacije zapisa svih knjižnica u sustavu ZaKi, sve s ciljem sređivanja zajedničke normativne i bibliografske baze.

Nakon početne poduke u prostoru Gradske knjižnice Rijeka, odabrani katalogizatori knjižnice prolaze u Gradskoj knjižnici Zagreb dodatnu poduku za obradu pojedinih vrsta knjižnične građe te stječu ovlasnice za aktivno sudjelovanje u kooperativnoj katalogizaciji (knjiga, serijskih publikacija, elektroničke građe, sitnog tiska, analitičkoj obradi) i stvaranju normativne baze (autora i predmetnica).

U praksi, za svaku publikaciju koja se obrađuje u Gradskoj knjižnici Rijeka ili u bilo kojoj županijskoj knjižnici Primorsko-goranske županije za koju ne postoji zapis u zajedničkoj bibliografskoj ili normativnoj bazi, katalogizatori Gradske knjižnice Rijeka izrađuju zapis. To se prvenstveno odnosi na zavičajnu građu, građu stručnih srednjih škola (Građevinske škole u Rijeci, Pomorske škole u Bakru, Knjižnice Art-kina Croatia), te elektroničku građu (vizualnu i zvučnu) koju narodne, ali i školske knjižnice imaju u vrlo različitom tematskom rasponu.

Katalogizatorima Gradske knjižnice Rijeka stoje na raspolaganju interni priručnici i upute za obradu pojedinih vrsta građe koji su sastavni dio programske podrške ZaKi, a koje izrađuju katalogizatori Knjižnica grada Zagreba. Nadalje, veoma važan oblik stručne podrške je modul Poruke (ranije Obavijesti) kroz koje katalogizatori (najčešće Knjižnica grada Zagreba) obavještavaju zajednicu (sustava ZaKi) o promjenama u stručnoj obradi građe te posljedično o ispravcima u samoj bazi. Modul Poruke otvoren je i drugim katalogizatorima s ovlasnicama za kooperativnu obradu građe za dvosmjerno korištenje.

Katalogizatori Gradske knjižnice Rijeka u stalnoj su uspješnoj suradnji s kolegicama i kolegama u Knjižnicama grada Zagreba, u smislu upita, konzultacija, rasprava, dogovora oko pojedinih pitanja obrade građe.

4.2. Kooperativna katalogizacija - dobrobiti za Gradsku knjižnicu Rijeka

- a) Ujednačenost zapisa je temeljna dobrobit kooperativne katalogizacije, ali i ključan preduvjet za razmjenu podataka i moguće buduće konverzije u druge sustave. Osigurava dosljednu primjenu stručnih kataložnih pravila i standarda za obradu pojedinih vrsta građe.
- b) Stalno stručno usavršavanje u poslovima obrade knjižnične građe kao preduvjet za trajno jačanje stručnih kompetencija djelatnika; stručne konzultacije, horizontalno i vertikalno kao dobar primjer timskog rada; razmjena iskustva i znanja; rušenje stereotipa o poslovima obrade građe kao dosadnima i neatraktivnima te podizanje strukovnog samopouzdanja u djelatnika, što rezultira boljom motiviranošću za rad.
- c) Funkcionalnija i ekonomičnija organizacijska shema unutar Službe obrade Gradske knjižnice Rijeka.
- d) Vidljivost i prepoznatljivost – utjecaj na “image” Knjižnice.
- e) Mogućnost kvantitativnog i kvalitativnog praćenja učinkovitosti Službe i djelatnika pojedinačno.
- f) Uštede u ljudskom radu (za sve podatke korištene iz zajedničkih baza).

4.3. Kooperativna katalogizacija - odgovornosti Gradske knjižnice Rijeka kao županijske matične knjižnice

- a) Koristeći isti integrirani knjižnični program, Gradska knjižnica Rijeka i županijske knjižnice osiguravaju ozbiljne preduvjete za izgradnju knjižničnog sustava Primorsko-goranske županije.
- b) Gradska knjižnica Rijeka pruža županijskim knjižnicama svu stručnu podršku i poduku za sudjelovanje u kooperativnoj katalogizaciji, pretežito za pasivno korištenje zajedničkih baza i podataka, ali i poticajno za dobivanje ovlasnica za aktivno sudjelovanje tj. izradu zapisa u bibliografskoj i normativnoj bazi.
- c) Služba obrade Gradske knjižnice Rijeka zadovoljava potrebe svih županijskih knjižnica u sustavu ZaKi za novim zapisima u bibliografskoj bazi i podacima u normativnoj bazi.
- d) Ovakva funkcionalna povezanost povratno pomaže Gradskoj knjižnici Rijeka da bolje upravlja svojim fondovima i zbirkama, posebice Zavičajnom zbirkom.

4.4. Kooperativna katalogizacija – dobrobiti za županijske knjižnice Primorsko-goranske županije u sustavu ZaKi

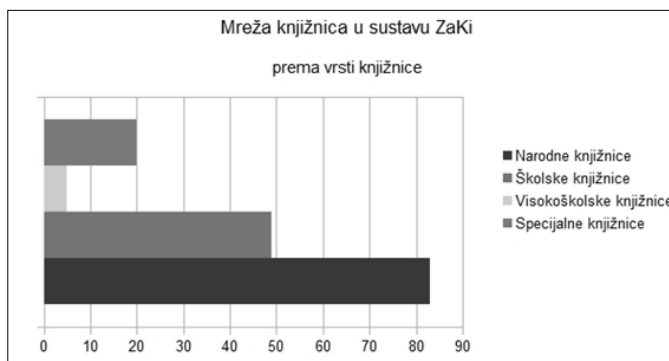
- a) Kvaliteta, brzina i ekonomičnost u poslovima obrade građe.
- b) Poduka za sudjelovanje u kooperativnoj katalogizaciji, pretežito na način pasivnog korištenja zajedničkih baza, normativne i bibliografske.
- c) Uštede u vremenu djelatnika na poslovima obrade građe; korištenje uštedenog vremena za druge poslove u knjižnici.
- d) Stručna oslonjenost na matičnu knjižnicu, koja prema svojim zadaćama dobro poznaje svoje i njihovo mjesto u sustavu.
- e) Osvješćivanje stručnih potreba kod knjižnica - članica i usmjeravanje na zadovoljavanje tih potreba.

5. Brojčani pokazatelji kooperativne katalogizacije u sustavu ZaKi ¹

5.1. Knjižnice sustava ZaKi

Početkom 2014. godine, mrežu knjižnica koje koriste programsku podršku ZaKi činila je 201 knjižnica i to:

narodne knjižnice	127
školske knjižnice	49
visokoškolske knjižnice	5
specijalne knjižnice	20
UKUPNO	201

Slika 1. Grafički prikaz zastupljenosti prema vrsti knjižnica

¹ Korišteni su podaci o kooperativnoj katalogizaciji prema izvješćima Knjižnica grada Zagreba, Gradske knjižnice Marka Marulića Split i Gradske knjižnice Rijeka za 2011., 2012. i 2013. godinu.

5.2. *Rezultati kooperativne katalogizacije triju najvećih knjižnica sustava ZaKi*

5.2.1. *Stvaranje novih bibliografskih zapisa za razdoblje 2011.-2013. godine*

U razdoblju od početka 2011. pa do kraja 2013., Knjižnice grada Zagreba, Gradska knjižnica Marka Marulića Split i Gradska knjižnica Rijeka sudjelovale su u stvaranju novih zapisa za središnju bibliografsku bazu sustava ZaKi za narodne i školske knjižnice.

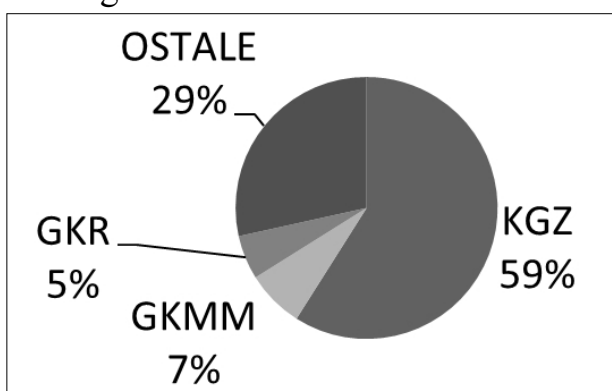
Od ukupno 85.931 zapisa, navedene knjižnice napravile su 62.215 zapisa, što čini 72 posto. Osim navedenih knjižnica, u kooperativnoj katalogizaciji sudjelovalo je još 77 knjižnica koje koriste programsku podršku ZaKi, za koje su podaci prikazani skupno (kao OSTALE).

Tabelarni prikaz po godinama:

A) Novi zapisi kooperativne katalogizacije u 2011. godini:

Sveukupno	31.449	
KGZ	18.551	59%
GKMM	2.234	7%
GKR	1.711	5%
OSTALE	8.953	29%

2011. godina

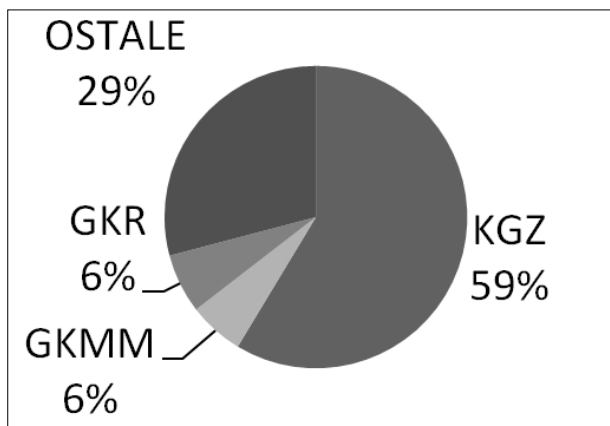

Slika 2. Grafički prikaz sudjelovanja knjižnica u stvaranju novih zapisa tijekom 2011. godine

B) Novi zapisi kooperativne katalogizacije u 2012. godini:

Sveukupno	28.544	
KGZ	16.737	59%
GKMM	1.683	6%
GKR	1.817	6%
OSTALE	8.307	29%

2012. godina

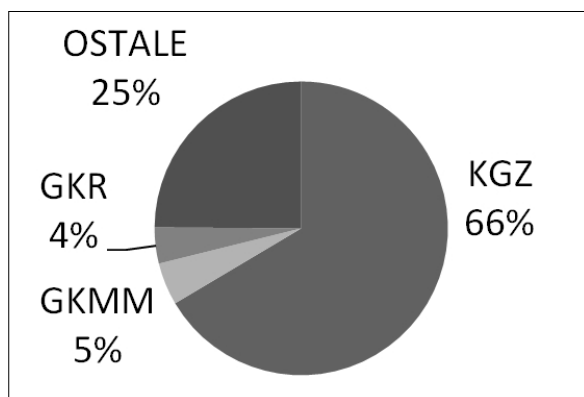

Slika 3. Grafički prikaz sudjelovanja knjižnica u stvaranju novih zapisa tijekom 2012. godine

C) Novi zapisi kooperativne katalogizacije u 2013. godini:

Sveukupno	25.938	
KGZ	17.242	66,5%
GKMM	1.210	4,7%
GKR	1.030	4,0%
OSTALE	6.456	24,9%

2013. godina

Slika 4. Grafički prikaz sudjelovanja knjižnica u stvaranju novih zapisa tijekom 2013. godine

5.2.2. Korištenje zapisa iz zajedničke bibliografske baze (B) sustava ZaKi za razdoblje 2011. – 2013. godine

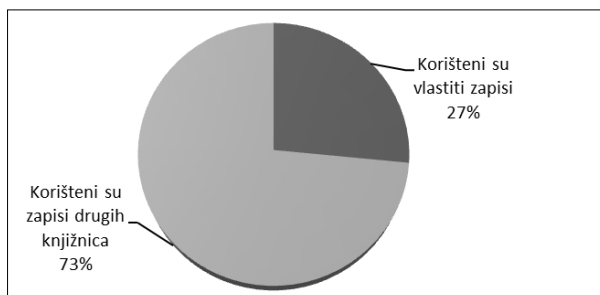
Za ovaj rad korišteni su podaci o kooperativnoj katalogizaciji tijekom 2011., 2012. i 2013. godine ZaKi sustava za narodne i školske knjižnice. U kooperativnoj katalogizaciji sudjelovalo je 80 knjižnica. Prikupljeni podaci pokazuju koliko je bibliografskih zapisa iz središnje baze sustava ZaKi korišteno pri inventarizaciji knjižnične građe tijekom navedenih godina u ovim knjižnicama sustava ZaKi. Brojčano je i postotkom izraženo koliko su korištenih bibliografskih zapisa knjižnice same izradile, a koliko su korištenih zapisa izradile druge knjižnice mreže. Posebno su iskazani podaci za bibliografske zapise koji se odnose na knjižnu građu, a posebno za svu ostalu knjižničnu građu.

Zapisi koje su knjižnice koristile, nisu nužno nastali te godine, jer dio građe koju knjižnica uvodi u inventar su dodatni primjerci građe, što znači da se vezuju za zapis koji je nastao neke od ranijih godina, kada je ta građa prvi put nabavljena.

5.2.2.1. *Prikaz korištenja bibliografskih zapisa za sve vrste knjižnične građe za razdoblje 2011.-2013. godine:*

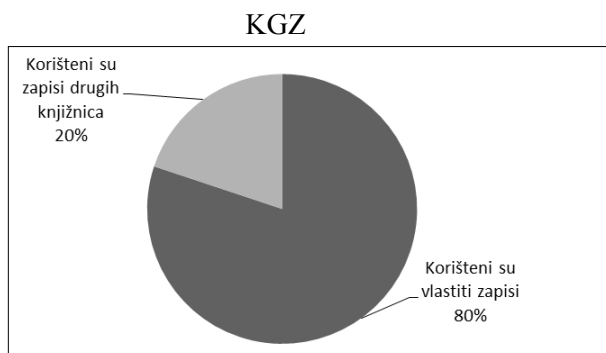
Ukupno je korišteno zapisa	342.233	
Korišteni su vlastiti zapisi	90.854	26,5%
Korišteni su zapisi drugih knjižnica	251.379	73,5%

Ukupno je korišteno 342.233 zapisa

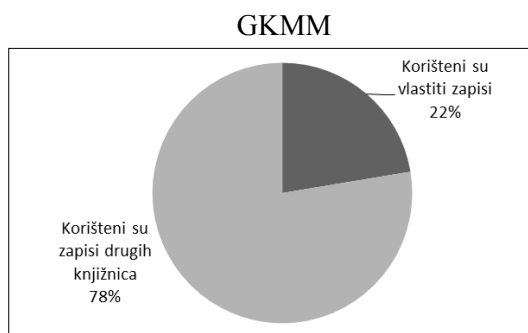

Slika 5. Grafički prikaz korištenja vlastitih i zapisa drugih knjižnica za sve knjižnice sustava

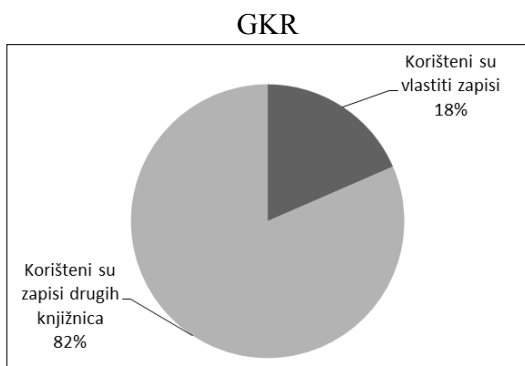
Od knjižnica koje sudjeluju u kooperativnoj katalogizaciji, iznijet ćemo podatke samo za tri najveće knjižnice: Knjižnice grada Zagreba, Gradsku knjižnicu Marka Marulića Split i Gradsku knjižnicu Rijeka. Za ostale knjižnice sustava, podaci su prikazani kao skupni podaci u obliku “ostale knjižnice”.

Slika 6. Grafički prikaz korištenja vlastitih i zapisa drugih knjižnica za KGZ

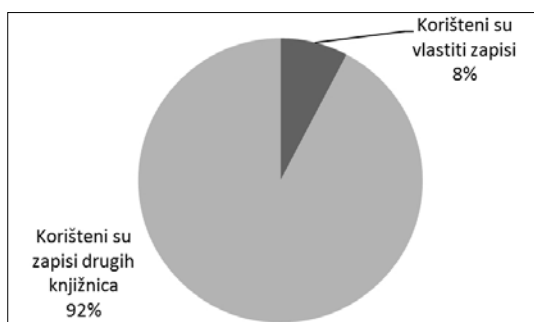

Slika 7. Grafički prikaz korištenja vlastitih i zapisa drugih knjižnica za Gradsku knjižnicu Marka Marulića Split

Slika 8. Grafički prikaz korištenja vlastitih i zapisa drugih knjižnica za Gradsku knjižnicu Rijeka

Ostale knjižnice sustava ZaKi

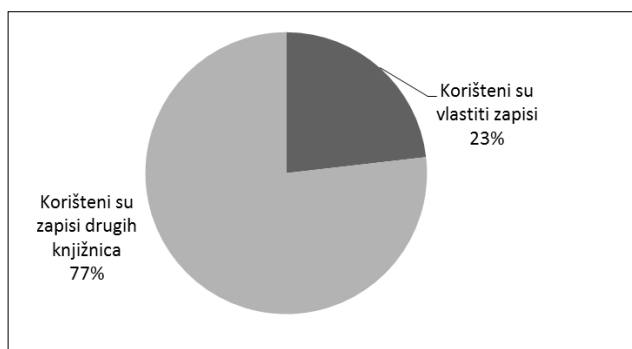
Slika 9. Grafički prikaz korištenja vlastitih i zapisa drugih knjižnica za ostale knjižnice sustava

5.2.2.2. Prikaz korištenja bibliografskih zapisa za knjižnu građu za razdoblje 2011.-2013. godine:

Koristeći UNIMARC polje za označivanje vrste građe, izdvojili smo podatak o korištenju bibliografskih zapisa za knjige od ostalih zapisa, jer knjižna građa još uvijek predstavlja većinu fonda narodnih i školskih knjižnica.

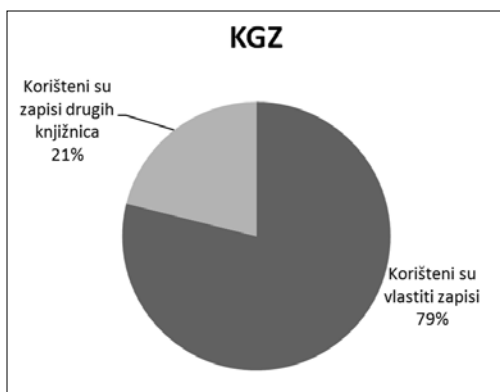
Ukupno je korišteno zapisa	304.876	
Korišteni su vlastiti zapisi	70.682	23,2%
Korišteni su zapisi drugih knjižnica	234.194	76,8%

Ukupno je korišteno 304.876 zapisa

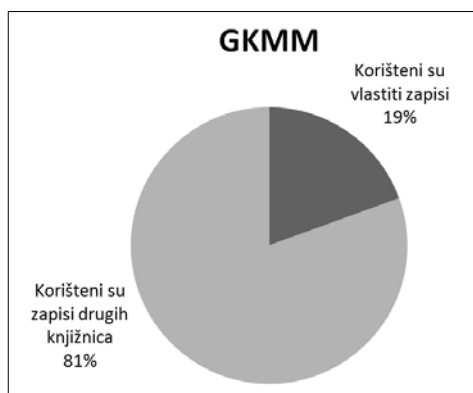

Slika 10. Grafički prikaz korištenja vlastitih i zapisa drugih knjižnica za sve knjižnice sustava za knjižnu građu

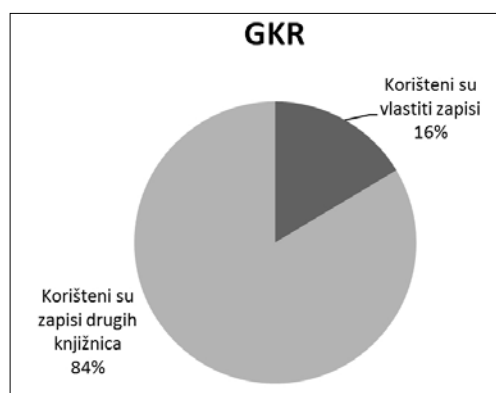
Slijede podaci za tri najveće knjižnice: Knjižnice grada Zagreba, Gradsku knjižnicu Marka Marulića Split i Gradsku knjižnicu Rijeka, dok su podaci za ostale knjižnice navedeni u obliku "ostale knjižnice".

Slika 11. Grafički prikaz korištenja vlastitih i zapisa drugih knjižnica za KGZ za knjižnu građu

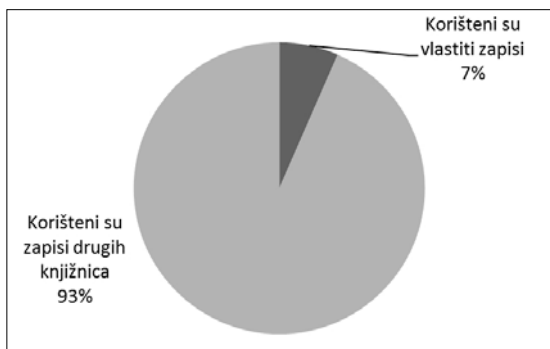

Slika 12. Grafički prikaz korištenja vlastitih i zapisa drugih knjižnica za Gradsku knjižnicu Marka Marulića Split za knjižnu građu

Slika 13. Grafički prikaz korištenja vlastitih i zapisa drugih knjižnica za Gradsku knjižnicu Rijeka za knjižnu građu

Ostale knjižnice sustava ZaKi

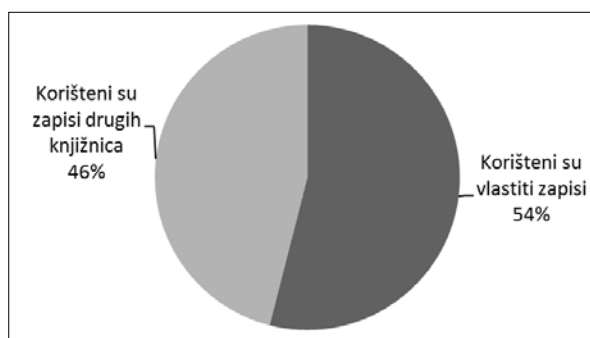

Slika 14. Grafički prikaz korištenja vlastitih i zapisa drugih knjižnica za ostale knjižnice sustava ZaKi za knjižnu građu

5.2.2.3 Prikaz korištenja bibliografskih zapisa za ostale vrste građe za razdoblje od početka 2011. do kraja 2013. godine:

Ukupno je korišteno zapisa	37.357	
Korišteni su vlastiti zapisi	20.172	54,0%
Korišteni su zapisi drugih knjižnica	17.185	46,0%

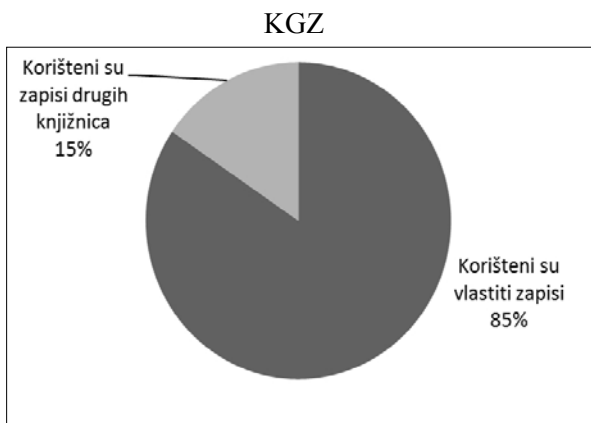
Ukupno je korišteno 37.357 zapisa

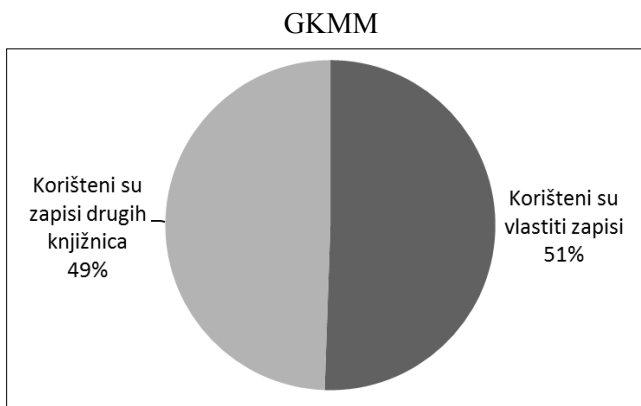
Slika 15. Grafički prikaz korištenja vlastitih i zapisa drugih knjižnica za sve knjižnice sustava za ostalu građu

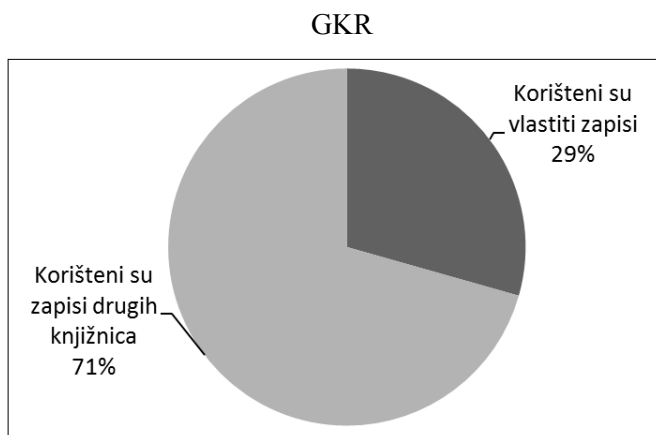
Slijede podaci za tri najveće knjižnice: Knjižnice grada Zagreba, Gradsku knjižnicu Marka Marulića Split i Gradsku knjižnicu Rijeka. Podaci za ostale knjižnice navedeni u obliku “ostale knjižnice”.

Slika 16. Grafički prikaz korištenja vlastitih i zapisa drugih knjižnica za KGZ za ostalu gradu

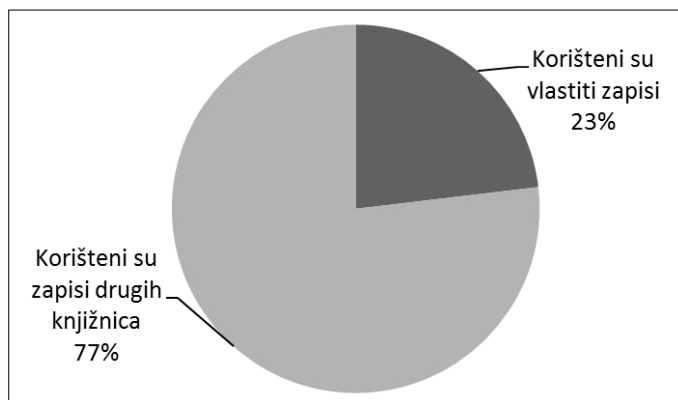

Slika 17. Grafički prikaz korištenja vlastitih i zapisa drugih knjižnica za Gradsku knjižnicu Marka Marulića Split za ostalu gradu

Slika 18. Grafički prikaz korištenja vlastitih i zapisa drugih knjižnica za Gradsku knjižnicu Rijeka za ostalu građu

Ostale knjižnice sustava ZaKi

Slika 19. Grafički prikaz korištenja vlastitih i zapisa drugih knjižnica za ostale knjižnice sustava ZaKi za ostalu građu

6. Zaključci

Navedeno istraživanje pokazuje nedvojbenu korist od kooperativne katalogizacije, što je najbolje vidljivo u odnosu broja korištenih zapisa drugih knjižnica prema broju korištenih zapisa vlastite knjižnice.

Te koristi su još i:

- psihološke – umreživanjem knjižnice prestaju biti svijet za sebe u kojemu knjižničari ponavljaju postupke već odrađene u drugim knjižnicama
- strukovne – potreba za stalnim stručnim usavršavanjem
- ekonomske – posebice u smislu racionalnosti i uštede u ljudskom radu.

Također je lako ustanoviti da veće knjižnice, ovisno o broju djelatnika koji rade poslove obrade, izrađuju veći broj vlastitih zapisa, pa shodno tome koriste manji broj tuđih zapisa.

Čak i Knjižnice grada Zagreba, kao najveća knjižnica mreže knjižnica ZaKi, a koja većim dijelom koristi vlastite zapise, ostvaruju značajne uštede u radnom vremenu djelatnika obrade preuzimajući i manji dio zapisa nastalih u drugim knjižnicama mreže.

Najveću korist od kooperativne katalogizacije imaju manje knjižnice sustava ZaKi koje često nemaju ni posebni odjel obrade niti djelatnika koji bi se bavio samo tim poslovima. Te knjižnice preuzimaju daleko najveći broj zapisa, što djelatnicima tih knjižnica daje mogućnost da se posvete drugim stručnim poslovima.

Primjetna je razlika između broja preuzetih zapisa knjižne od broja preuzetih zapisa ostale građe. Većina knjižnica u većem postotku koristi zapise drugih za knjižnu građu, a za ostale vrste građe u većem postotku koriste vlastite zapise. Iskustvo rada u knjižnici navodi nas na zaključak da je tomu uzrok specifičnost fondova knjižnica kao i velika raznolikost u ponudi i nabavi te vrste građe.

I na kraju, zaključujemo da programom kooperativne katalogizacije unutar mreže knjižnica koje koriste programsku podršku ZaKi, idemo prema ostvarenju kooperativnoga knjižničkog sustava koji nudi kvalitetne bibliografske informacije i koji je interoperabilan s drugim sustavima.

LITERATURA

Hodak, Vesna. Kooperativna katalogizacija u Hrvatskoj : rezultati rada u četveromjesečnom razdoblju. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 43, 4(2000), 147-155.

Schuitema, Joan E. The Future of Cooperative Cataloging : Curve, Fork, or Impasse? // Cataloging & Classification Quarterly 48, 2-3(2010), 258-270 [citirano: 1014-09-10]. Dostupno na: <http://http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01639370903536088>

Seljak, Marta. Kako racionalizovati katalogizaciju i poboljšati funkcionalnost COBISS sistema [citirano: 1014-09-10]. Dostupno na: [http:// https://www.nb.rs/view_file.php?file_id=2863](http://https://www.nb.rs/view_file.php?file_id=2863)

Willer, Mirna. Strategija razvoja hrvatskih knjižnica : jedan pogled. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 43, 4(2000), 1-14.